

OBSERVAȚII ȘI PROPUNERI FORMULATE DE INSTITUȚIA AVOCATUL POPORULUI PE MARGINEA PROIECTULUI DE LEGE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR

1. În opinia noastră, protecția elevilor împotriva oricărei forme de violență este insuficient reglementată. Proiectul conține o singură referire la fenomenul *bullying-ului*, și anume în conținutul art. 11, care consacră faptul că „*violența psihologică - bullying*” este interzisă în unitățile de învățământ preuniversitar și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale. Față de dispozițiile legii în vigoare (art. 56¹ din Legea nr. 1/2011 a educației naționale), care prevăd introducerea unor „*sesiuni de informare/teme/cursuri de perfecționare asupra problemelor legate de violența psihologică - bullying*” în programele de formare continuă ale personalului didactic, proiectul în dezbatere nu consacră o asemenea normă. De asemenea, nu se fac referiri la climatul școlar și grupurile de acțiune anti-bullying, condiții esențiale pentru prevenirea și combaterea bullying-ului potrivit normelor metodologice anti-bullying în vigoare și nici cu privire la obligația cadrelor didactice de a semnaliza cazurile de abuz, neglijare, exploatare și orice altă formă de violență asupra copilului consilierilor școlari ori serviciilor publice de asistență socială.

2. În ceea ce privește conținutul art. 13 alin.(2) (***Obligativitatea frecventării învățământului obligatoriu încetează la împlinirea vârstei 18 ani. Este interzisă exmatricularea preșcolarilor/elevilor din învățământul obligatoriu***”), din analiza proiectului legislativ nu reies definițiile abaterilor disciplinare săvârșite de elevi, a măsurilor disciplinare și a modalităților prin care acestea pot fi dispuse. În acest context, interdicția legală de a dispune exmatricularea apare ca un element fără definiție și fără alternative.

Față de conținutul articolului sus indicat, opinăm că, deși suntem de acord cu interzicerea exmatriculării, este necesar, în vederea asigurării rigurozității și clarității legislative, introducerea în textul legii a definițiilor abaterilor și măsurilor disciplinare, altele decât exmatricularea. Astfel, articolul se impune a fi completat cu măsurile disciplinare care pot fi aplicate elevilor din sistemul de învățământ de stat, particular și confesional autorizat/acreditat, care săvârșesc fapte prin care se încalcă dispozițiile legale în vigoare, și modalitatea prin care aceștia vor fi sancționați în funcție de gravitatea acestora.

3. Alineatul 2 al art. 20 se va completa și va avea următorul cuprins:

„*Consortiile școlare sunt parteneriate contractuale între unitățile de învățământ acreditate care asigură:...*”

4. În forma prezentată la art. 25 alin. (2) din Proiect (*În clasa pregătitoare sunt înscriși copiii care au urmat grupa mare de grădiniță și împlinesc vârsta de 6 ani până la sfârșitul anului calendaristic în care se face înscrierea. Începând cu anul școlar 2032- 2033 în clasa pregătitoare vor fi înscriși copiii care au urmat grupa mijlocie și grupa mare de grădiniță*), observăm că aceasta condiționează înscrierea elevilor în clasa pregătitoare de două condiții cumulative: **copilul să fi urmat grupa mare și să fi împlinit vârsta de 6 ani până la sfârșitul anului calendaristic**. Astfel, în ipoteza în care, din varii motive (boală, lipsa grădinițelor la nivel local, călătorie îndelungată în străinătate, etc.), copilul nu poate dovedi că a urmat grupa mare de grădiniță, legea interzice instituțiilor școlare să înscrie copilul în clasa pregătitoare. În acest mod este lezat în mod grav dreptul constituțional privind accesul la educație. Textul legislativ propus introduce obligativitatea grupei mijlocii din anul școlar 2032-2033, fapt ce agravează îngrădirea accesului la educație. Propunem eliminarea acestei prevederi.

5. Proiectul legislativ prevede, în mod corect și ținând seama de principiul egalității de șanse, la alin. (3) al art. 26, **obligativitatea înscrierii în clasa a V-a, la unitățile de învățământ care nu dețin clase de nivel primar, fără evaluări**. Totuși, reglementarea nu prevede situația în care ar exista mai mulți candidați decât locuri în clasa a V-a în cadrul instituției de învățământ unde se solicită înscrierea. Considerăm necesară clarificarea procedurii de înscriere fără evaluare, ori a posibilității asigurării unor locuri suplimentare pentru elevii care nu se încadrează în cifra de școlarizare aprobată pentru unitățile de învățământ care nu dețin clase de nivel primar, ori a precizării metodei de repartizare în alte unități școlare.

6. Apreciem că excepția introdusă la alin. (3) al art. 46 din Proiect (*prin excepție de la prevederile alin.(2), în unitățile de învățământ cu predare în limba unei minorități naționale, la cererea părintelui/reprezentantului legal, predarea disciplinei Limba și literatura română se face după manualele utilizate în unitățile de învățământ cu predare în limba română*) prezintă riscul unei perturbări serioase a procesului didactic, în contextul în care excepția se poate activa la cererea unui singur părinte sau reprezentant legal, iar față de această solicitare nu există nici un fel de control didactic al profesorilor sau al conducerii instituției școlare, nefiind definite forurile care se pronunță asupra cererii și efectele concrete ale acesteia. Mai mult decât atât, textul legislativ nu diferențiază efectul cererii, în forma actuală norma nefiind clară și exactă cu privire la faptul că aplicarea conținutului excepției se referă la elevul al cărui părinte a solicitat, la întreaga clasă sau la întreaga școală. În acest context putem opina că această excepție dă posibilitatea ca o opțiune a unei persoane să producă efecte asupra altor persoane, fără ca acestea să beneficieze de remediile necesare pentru a-și valorifica drepturile. Ținând cont de toate acestea, propunem eliminarea alin. (3) al art. 46.

7. Față de prevederile conținutului art. 53 alin. (1) și anume: *educația incluzivă și cea specială se organizează, în general, în unitatea de învățământ de proximitate a domiciliului elevului. În situația în care tipul de sprijin menționat la art. 51 nu se poate asigura în unitatea de învățământ din proximitatea elevului, acestuia i se va atribui un loc la cea mai apropiată unitate de învățământ care asigură sprijinul necesar*, opinăm că măsura conținută în teza a doua a alin.(1) și anume atribuirea unui loc în „*cea mai apropiată unitate de învățământ care asigură sprijinul necesar*” nu ține cont de dreptul constituțional al minorităților naționale de a învăța în limba maternă, din cauza nesocotirii ipotezei în care cea mai apropiată unitate de învățământ nu oferă

predare în limba maternă a elevului. În această situație legea va obliga elevul să își continue studiile în altă limbă decât cea aleasă de el/părinte/reprezentant legal. Drept urmare, propunem completarea prevederii cu posibilitatea elevului/părintelui/reprezentantului legal de a alege instituția de învățământ la care să fie înmatriculat dintre cele care asigură tipul de sprijin menționat la art. 51 din Proiect.

9. În ceea ce privește reglementarea de la art. 74 alin. (2), apreciem că admiterea în învățământul liceal, în cadrul colegiilor naționale, favorizează menținerea inechităților din educație și încurajează abandonul școlar, cadrul juridic fiind imprevizibil și creează avantaje elevilor din familiile care pot asigura meditații copiilor, discriminând astfel copiii din familiile fără posibilități financiare.

Astfel, deși nu sunt definite, colegiile naționale dobândesc dreptul de a organiza propriile concursuri de admitere în clasa a IX-a (pentru maximum 90% din locurile din planul de școlarizare). O astfel de situație ar împiedica accesul pe criterii de egalitate la colegiile naționale, ar dispărea transparența admiterii, în ipoteza în care corectarea se va face în colegiul respectiv, nu de către corectori din alte județe și se vor încuraja meditațiile cu profesorii din colegiile respective. De asemenea, interdicția implicării persoanelor „care au rude până la gradul al III-lea sau afini sau cadre didactice care desfășoară meditații cu elevii care finalizează clasa a VIII-a la momentul derulării concursului” nu este însoțită de sancțiuni. **De altfel, nu este prevăzut un cadru de prevenire a faptelor de corupție în procesul de elaborare a subiectelor și organizare efectivă a concursului de admitere. Propunem reanalizarea art. 74, ținându-se astfel cont de observațiile și propunerile care vor veni pe marginea acestuia din partea instituțiilor, organizațiilor legal constituite, elevilor, profesorilor etc.**

10. În ceea ce privește conținutul alin. (9) al art. 76 din Proiect, respectiv situația în care candidații la examenul de Bacalaureat pot susține probele din cadrul examenului național de bacalaureat fără taxă, de cel mult trei ori, ulterior fiind condiționați de achitarea unor taxe stabilite de Ministerul Educației, apreciem că reglementarea se impune a fi eliminată. Prin renunțarea la această taxă s-ar oferi o șansă egală tuturor absolvenților de liceu, nefiind îngreunat accesul la educație al acestora, având în vedere că diploma de bacalaureat reprezintă o condiție de acces la învățământul superior de scurtă sau lungă durată. Trebuie menționat că nu se percepe nici o altă taxă în învățământul preuniversitar, care să vizeze parcursul educațional al elevului.

11. Potrivit dispozițiilor art. 217 alin. (22) din Proiect, *Ministerul Educației elaborează Metodologiile și standardele naționale de evaluare pentru fiecare nivel de învățământ și fiecare arie curriculară sau disciplină, după caz, prevăzute la art. 71 alin (2) în termen de 2 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi.* Coroborând prevederile art. 70 cu art. 217 alin. (22), și văzând Anexa care conține definițiile termenilor, apreciem că proiectul legislativ trebuie completat cu definiția posibilității de a nu promova o disciplină, definiția condițiilor și criteriilor de promovare a disciplinelor și efectele nepromovării uneia sau mai multor discipline. Lipsa acestor definiții și implicit lipsa introducerii acestor instituții juridice în legislația primară duce la nelegalitatea actelor normative subsecvente.

12. Analizând aspectele reglementate de alin. (1) și alin. (2) ale art. 78 din Proiect, observăm că există o contradicție între cele enunțate de cele două, în sensul în care alin. (1) prevede că „statul sprijină copiii și tinerii capabili de excelență atât în unități de învățământ, cât și în unități pilot

de excelență”, iar alin. (2) restrânge categoria de instituții de învățământ care pot fi desemnate unități pilot de excelență prin prevederea conform căreia „în fiecare județ și în municipiul București, colegiile naționale pot funcționa ca unități pilot de excelență”. Apreciem că această limitare restrânge posibilitatea unităților de învățământ de a dobândi calitatea de unitate pilot de excelență (de exemplu a unei unități de învățământ cu predare într-o limbă de circulație internațională care nu are statutul de colegiu național, dar ar putea deveni unitate pilot de excelență pe acea limbă) și implicit posibilitatea elevilor de a beneficia de măsurile prevăzute de lege în ceea ce privește acest tip de unitate. Propunem eliminarea alin. (2) din cadrul art. 78.

13. Potrivit art. 88 alin. (1) din Proiect, „În învățământul preuniversitar de stat, particular și confesional pot funcționa unitățile de învățământ pe baza unor alternative educaționale, în condițiile prezentei legi.”. Apreciem că se impune a fi definită „alternativa educațională”, în textul proiectului nefiind identificate trimiteri sau definirea sintagmei de mai sus.

14. În ceea ce privește conținutul art. 90 din Proiect observăm că modificarea sistemului de acordare a bursei introduce diferențe discriminatorii în acordarea și în finanțarea acestora, fiind prioritizate bursele de excelență, în dauna celor de studiu, cu riscul de adâncire a inechităților din sistemul de educație.

Astfel, **nu suntem de acord este eliminarea bursei de studiu**, al căror rol este acela de a stimula interesul elevilor pentru învățare și care, conform criteriilor din actul normativ în vigoare, respectiv Legea nr. 1/2011, se acordă elevilor care au media generală minimum 7,50 și venitul/membru de familie cel mult egal cu salariul minim pe economie. De asemenea, stabilirea de către școli a cuantumurilor bursei fără menționarea unor criterii stricte, neinterpretabile, va conduce în viitor, dacă se va reține această observație în ceea ce privește acordarea bursei sociale, la valori diferite ale acestora de la o unitate școlară la alta, afectându-i cu precădere pe elevii din localitățile sărace, cei care au, în fapt, mai multă nevoie de sprijin.

15. Textul art. 19 alin. (8), teza I („în fiecare unitate de învățământ primar, secundar inferior și liceal se va asigura funcționarea și dotarea corespunzătoare cel puțin a unui cabinet medical...”) se impune a fi corelat cu art. 91 din Proiect, care prevede, printre altele, posibilitatea externalizării serviciilor medicale.

În aceeași ordine de idei, prevederile alin (5) ale art. 91 („În situația în care unitatea de învățământ preuniversitar se află în imposibilitatea de a organiza serviciile de medicină școlară, în condițiile prevăzute la alin. (2), serviciile de medicină școlară pot să fie externalizate, cu avizul autorității publice locale, conform legii.”) se impun a fi corelate cu cele din cadrul alin. (8) a aceluiași articol („Personalul medical de specialitate, medici sau asistenți medicali, va fi angajat de autoritățile administrației publice locale, cu avizul Ministerului Sănătății.”) deoarece în forma actuală alin. (8) obligă la încadrarea de personal de specialitate din rândul medicilor sau asistenților medical angajați ai autorităților publice. Ținând cont de cazuistica instituției Avocatul Poporului, apreciem că lipsa de personal dovedită din domeniul publice va face inaplicabil alineatul (5) în contextul obligativității reținute în cadrul alineatului (8). Drept urmare, în vederea asigurării serviciilor medicale în cadrul cabinetelor școlare, inclusiv prin externalizarea lor, propunem reformularea alin. (8) într-o formă care să faciliteze explicit posibilitatea externalizării acestor servicii.

16. Referitor la conținutul art. 92 din Proiect, în ceea ce privește transportul școlar, apreciem că se impune gratuitate la transportul organizat sub formă de serviciu public, precum și decont la

unitatea de învățământ pentru serviciile de transport care nu sunt servicii publice, **cu finanțarea acestor cheltuieli de la bugetul de stat la bugetele locale/unităților de învățământ.**

16. Art. 215 alin. (9) din Proiect prevede faptul că: „Personalul didactic de predare titular existent în cluburile sportive școlare, palatele copiilor și cluburile copiilor, respectiv în Palatul Național al Copiilor și care se transferă în instituțiile cu program sportiv suplimentar, respectiv pentru activități extrașcolare din subordinea autorităților administrației publice locale își pierde calitatea de personal didactic, dar își păstrează dreptul, pentru o perioadă de 10 ani de la momentul transferului, să participe la etape de mobilitate a personalului didactic de predare din învățământul preuniversitar în vederea ocupării de posturi didactice/catedre vacante în unități de învățământ preuniversitar, potrivit metodologiei aprobate prin ordin al ministrului educației.”

Astfel, prin noul de text de lege palatele și cluburile elevilor din țară vor trece în subordinea consiliilor locale în a căror arie geografică se regăsesc. Profesorii din aceste instituții vor avea două opțiuni: vor putea rămâne în cadrul instituțiilor nou formate, ca funcționari, prin schimbarea statutului, sau vor putea să se transfere în învățământul de masă, într-un interval de 10 ani. În toată această perioadă profesorii pot migra în sistemul de învățământ, prin transfer. Acest lucru va fi imposibil în contextul în care posturile pentru care ar putea opta sunt foarte puține și nu în același areal geografic, context în care vor fi obligați fie să rămână simpli angajați, situație în care examenele date înainte pentru a se specializa în cariera de profesor nu mai sunt luate în calcul, fie să se transfere în învățământul de masă, pe o catedră inexistentă, având în vedere specificul profesional al acestora.

17. Față de dispozițiile art. 27 din Proiect, respectiv:

(1) Învățământul secundar superior- liceal se poate derula în licee teoretice, licee vocaționale și licee profesionale și cuprinde clasele a IX-a - a XII-a.

(2) În cadrul învățământului liceal funcționează trei filiere distincte:

a) filiera teoretică cu profilurile umanist și real;

b) filiera vocațională cu profilurile militar, teologic, sportiv, artistic și pedagogic;

c) filiera profesională cu profilurile tehnic, servicii, resurse naturale și protecția mediului;.

(3) Unitățile de învățământ liceal prevăzute la alin. (2) funcționează cu respectarea principiului asumării filierei. Ministerul Educației stabilește criteriile de încadrare a unei unități de învățământ

liceal într-una dintre cele trei filiere, teoretică, vocațională sau profesională prin metodologie aprobată

prin ordin al ministrului educației. .

(4) Unitățile de învățământ prevăzute la alin. (2) lit. a) și b) trebuie să constituie minimum 2/3 din numărul de clase pe nivel în filiera asumată, pentru toate clasele care funcționează în cadrul acestora

inclusiv în structurile arondate.

(5) Unitățile de învățământ liceal profesional se organizează cu o singură filieră și unul sau mai multe profiluri. În cadrul profilurilor se pot organiza una sau mai multe calificări profesionale sau

specializări, conform legii.

coroborate cu cele ale art. 217, alin. (10)-(13) din Proiect, respectiv:

(10) Începând cu anul școlar 2023-2024, clasele din filiera teoretică din cadrul liceelor profesionale

intră în proces de lichidare. Începând cu anul școlar 2023-2024 liceele cu filieră profesională nu mai pot constitui clase de început din filiera teoretică.

(11) Începând cu anul școlar 2023-2024 clasele din filiera profesională din cadrul liceelor teoretice

intră în proces de lichidare. Începând cu anul școlar 2023-2024 liceele cu filieră teoretică nu mai pot constitui clase de început din filiera profesională.

(12) Începând cu anul școlar 2023-2024 clasele din filiera profesională din cadrul liceelor vocaționale intră în proces de lichidare. Începând cu anul școlar 2023-2024 liceele cu filieră vocațională nu mai pot constitui clase de început din filiera profesională.

(13) Începând cu anul școlar 2023-2024 clasele din filiera vocațională din cadrul liceelor profesionale intră în proces de lichidare. Începând cu anul școlar 2023-2024 liceele cu filieră profesională nu mai pot constitui clase de început din filiera vocațională

observăm intenția legiuitorului de a delimita filierele educaționale, în vederea creării unor instituții de învățământ cu o singură filieră. Față de acestea, apreciem că această măsură va conduce la o încălcare gravă a dreptului la educație prin desființarea unor clase care, în mod tradițional, ofereau posibilitate de învățare pentru diferite categorii de elevi. Dacă luăm în considerare faptul că astăzi în România există localități în care funcționează un singur liceu, iar acel liceu oferă educație în clase aparținând mai multor filiere, putem concluziona că măsura propusă va elimina posibilitatea elevilor de a urma filiera aleasă de ei în localitatea de domiciliu, fiind nevoiți să se înscrie la licee aflate în alte localități, fapt ce implică costuri suplimentare, încălcându-se astfel principiul gratuității educației. Astfel, propunem eliminarea alineatelor (10)-(13) din cadrul art. 217 în vederea menținerii ofertei educaționale în forma în care ea este prezentă în forma actuală a legii, cu mențiunea că astfel principiul asumării filierei rămâne intact în cazul localităților cu mai multe licee sau în cazul unităților de învățământ ce urmează a fi înființate.